

ОЦІНКА ІНДИКАТОРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 005.934

Діденко А.С., студент 3 курсу
факультету економічної
інформатики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

На сьогоднішній день успішний економічний розвиток і функціонування підприємства у більшій мірі залежить від покращення його діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки, що представляє такий стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, дестабілізуючих факторів, при якому забезпечується стійка реалізація основних цілей комерційних інтересів підприємства.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і спеціалісти здатні уникати можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. Однак, більшість керівників підприємств, не зважаючи на сучасні обставини, не вважають необхідним створити надійну систему економічної безпеки і своєчасно вдосконалювати [1].

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає у забезпеченні його тривалого та максимально ефективного функціонування сьогодні і високого потенціалу розвитку в майбутньому. З цієї мети можна зазначити функціональні цілі економічної безпеки будь-якого підприємства, які зазначені на рис.1.

Все це досягається шляхом запобігання погроз негативного впливу на економічну безпеку підприємств, проте не слід вважати загрозою діяльність керівництва підприємства по вкладенню коштів у цінні папери, впровадження нових організаційних форм, організацію реалізації нової послуги, товару. Такі управлінські рішення є ризикованими і можуть мати негативні економічні наслідки через те, що може різко змінитися кон'юнктура на ринку цінних паперів, потреби населення, які підприємство не зможе задовольнити. Але в кінцевому рахунку ці дії спрямовані на досягнення основної мети підприємства, його подальший розвиток і рішення такого роду складають невід'ємну частину самої

підприємницької діяльності, яка здійснюється з ризиком і передбачає певні втрати.

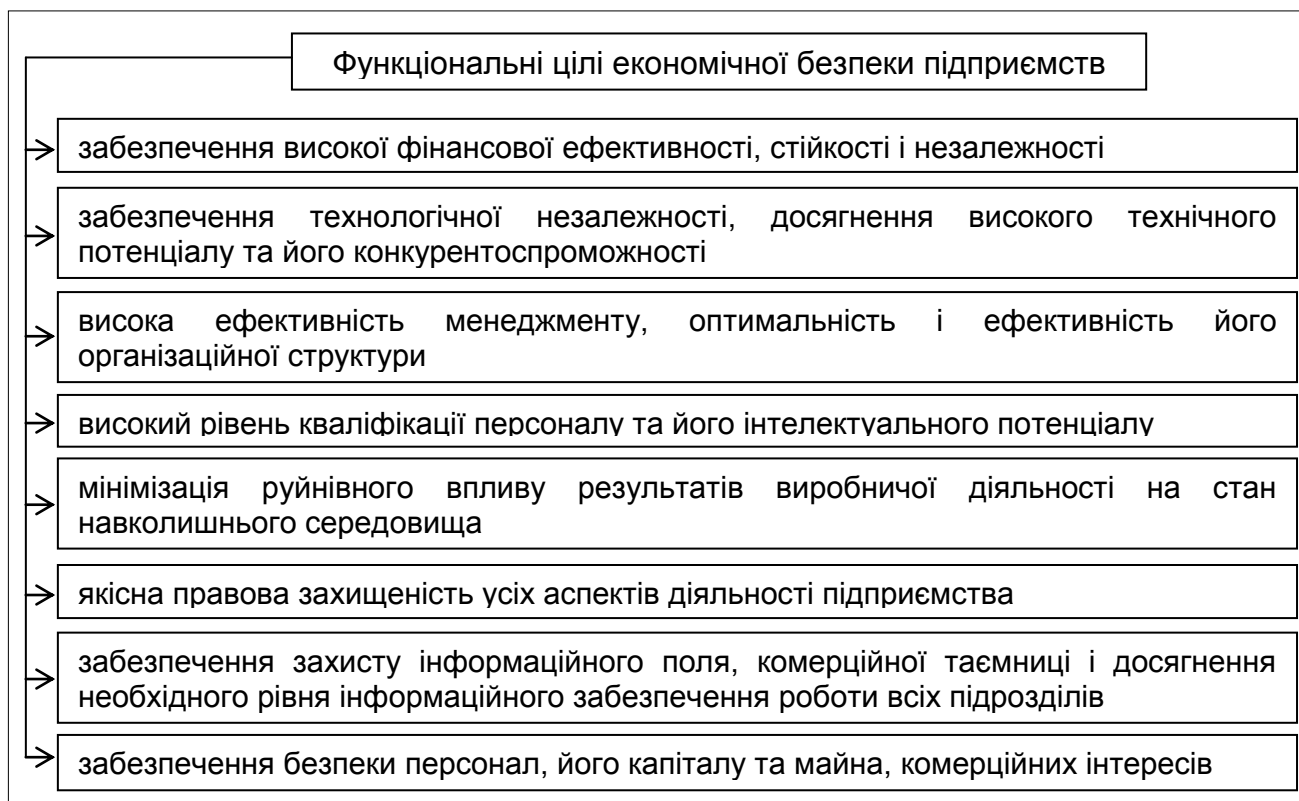

Рис.1. Функціональні цілі економічної безпеки будь-яких підприємств

Стан економічної безпеки характеризується за допомогою критеріїв і показників, які прийнято вважати індикаторами економічної безпеки, які мають ряд властивостей:

– у кількісній формі відображають загрози економічної безпеки як підприємств, так і на рівні регіону, держави;

– мають високу мінливість і чутливість, яка сприяє інформуванню суспільства, держави і різних суб'єктів ринку про майбутню небезпеку, пов'язану зі змінами економічної ситуації, які відбуваються при застосуванні владою заходів у сфері економічної політики;

– здатні виконувати свої функції лише у тісному взаємозв'язку між собою, окремий їх розгляд не має значення [2].

Критерії економічної безпеки виступають у ролі оцінки стану економіки з точки зору найважливіших процесів, що відображають сутність економічної безпеки. Враховуючи це, первинна оцінка безпеки підприємства враховуватиме насамперед такі оцінки як ресурсний потенціал та можливості його розвитку; рівень ефективного використання ресурсів, капіталу й праці; конкурентоспроможність

економіки підприємства та країні загалом, а також багато інших оцінок, що показуватимуть рівень погроз внутрішнього і зовнішнього характеру.

Необхідно відзначити, що для економічної безпеки важливе значення мають не стільки самі показники, скільки їх порогові значення, що є граничними величинами, недотримання яких перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів діяльності, призводить до формування негативних, руйнівних тенденцій в області економічної безпеки. Найвищої ступені економічної безпеки можна досягти при умові, що весь комплекс показників перебуває в допустимих межах своїх порогових значень, а порогові значення одного показника досягаються не в збиток іншим.

Щодо індикаторів економічної безпеки, що показують її сутність, розрізняють на виробничі, соціальні, фінансові індикатори.

Фінансова складова як функціональна складова економічної безпеки вважається однією з головних, наряду з виробничою складовою, адже при ринкових умовах господарювання саме фінанси є механізмом руху для будь-якої економічної системи.

Правильна оцінка фінансових результатів діяльності та фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах господарювання необхідна для безлічі суб'єктів економічних відносин: як його власників підприємства, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів, а також підприємств-конкурентів, що займаються схожою діяльністю, які зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку.

Розглянемо фінансово-економічну складову оцінки економічної безпеки підприємств. Індикаторами в даному випадку можуть бути: продуктивність праці, рентабельність продажів, оборотність активів, рентабельність активів, фінансовий важіль, рентабельність власних активів. Вихідними даними розрахунку індикаторів є наступні характеристики:

- чисельність персоналу підприємств $N_{\text{ч}}$;
- продуктивність праці $\Pi\Pi_{\text{н}}$;
- власні активи підприємств на розглянутий момент часу $C_{\text{а}}$;
- залишкова вартість технологічного обладнання $C_{\text{о}}$;
- нарахована за розглянутий період амортизація підприємств $A_{\text{н}}$;
- період приведення відновної вартості році $T_{\text{в}}$.

Єдиної системи розрахунку індексів не існує, тому в даній роботі пропонується один з можливих підходів до визначення порогових значень індикаторів фінансової складової економічної безпеки підприємства. Стан економічної безпеки підприємств в такому разі проходять кілька етапів, що включають: стабільний, передкризовий, кризовий і критичний [3].

У кінцевому результаті такого підходу знаходиться розрахунок ймовірності банкрутства підприємств, яка визначає їх економічну безпеку, яку можна записати у такому вигляді:

$$P_{еб} = P_{ва} * P_{рп},$$

де $P_{ва}$ – ймовірність рентабельності власних активів,

$P_{рп}$ – ймовірність реалізації продукції.

В свою чергу ці показники розраховуються за формулами:

$$P_{ва} = \frac{ЧП_{п}}{ЧП_{ф}} \quad \text{та} \quad P_{рп} = \frac{ПП_{п}}{ПП_{ф}}$$

де $ЧП_{п}, ЧП_{ф}$ – порогові, фактичні значення чистого прибутку відповідно;

$ПП_{п}, ПП_{ф}$ – порогові, фактичні значення продуктивності праці.

Для того, щоб з'ясувати стан економічної безпеки підприємства конкретно, необхідно розбити діапазон змін ймовірності $P_{еб}$, в даному випадку, на 4 сектори [4], які представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Нормативні значення ймовірностей банкрутства підприємства для станів його економічної безпеки

Стан економічної безпеки	Стабільний	Передкризовий	Кризовий	Критичний
Діапазон зміни ймовірності банкрутства	< 0,4	0,4 – 0,7	0,7 – 0,9	0,9 - 1

В якості прикладу розрахунку показників економічної безпеки підприємств наведемо дані за 2015 рік по дочірнім підприємствам «Алінокс» [5]. Вихідні дані розрахунку показників економічної безпеки наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунку економічної безпеки дочірніх підприємств

Підприємство	Нч, чол.	РПф, тис. грн	Твп, рік	ППп, тис. грн	ЧПф, тис. грн	Ан, тис. грн.
1	240	973	2	0,75	297	139
2	79	224	2	0,7	138,4	73
3	148	113	2	0,75	29	19
4	520	1378	2	0,75	610,3	187
5	105	349	2	0,7	71,8	81

Результати розрахунків фінансових індикаторів економічної безпеки підприємства представляються у табл. 3.

Таблиця 3

Показники економічної безпеки дочірніх підприємств «Алінокс»

Підприємство	ЧПп, тис. грн	ПТф, тис. грн	Ррп	Рва	Реб	Стан економічної безпеки
1	134	0,86	0,872	0,451	0,39	стабільний
2	72	0,75	0,933	0,520	0,49	передкризовий
3	13	0,6	1,25	0,45	0,560	передкризовий
4	169	1,4	0,536	0,28	0,148	стабільний
5	63	0,77	0,909	0,88	0,797	кризисний

Таким чином, з розрахованих даних видно, що стабільний стан економічної безпеки мають 1 та 4 дочірні підприємства, у передкризовому стані 2 і 3, а у найвищій діапазон банкрутства потрапляє 5 дочірнє підприємство. Завдяки таким розрахункам голови концерну «Алінокс» зможуть подальше проаналізувати економічний стан цих підприємств і почати розробляти стратегії, щодо покращення їх діяльності, адже за даними пороговими значеннями виникає загроза порушення рівноваги і розвитку складових елементів функціонування підприємств. При визначенні критичного порогу слід враховувати не один, а сукупність показників, так як відхилення від норми одного-двох параметрів не завжди точно характеризує загальну ситуацію в економіці.

Література

1. Калетнік Г. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави / Г. Калетнік, С. Козловський, В. Козловський // Економіка України. – № 7 – 2012. – с. 16-25.

2. Бобров Є. Сучасні підходи до дослідження економічної безпеки / Є. Бобров // ЕУ. – № 4 – 2012. – с. 80-85.

3. Клейнер Г.Б. Предприятие в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность / Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов. – М.: Изд-во «Экономика» – 2008. – 288 с.

4. Дюженкова Н.В. Система критериев и показателей для оценки состояния экономической безопасности / Н. В. Дюженкова // Сб. науч. тр. по материалам науч.-практ. семинара. – Тамбов. – 2001. – с. 42.

5. Інформаційні дані підприємства «Алінокс» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://alinoks-ukraine.business-guide.com.ua>.

Автор, студент 3 курсу

Діденко А.С.

Науковий керівник, к.е.н., викладач

Остапенко В.М.

Опубліковано в авторській редакції